

Puolustusministeriölle

IOK/31/2021

21.09.2021

Annettu Lausuntopalvelu.fi-sivustolla

Viite VN/898/2021-PLM-3

Asia Lausunto asevelvollisuuslain 118 §:n ja siviilipalveluslain 79 §:n muuttamisesta

Voimassa olevan asevelvollisuuslain 118 §:ssä säädetään asevelvollisuudesta kieltäytymisestä.

YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (KP-sopimus) täytäntöönpanon määräaikaishetimitin yhteydessä Ihmisoikeuskeskus on lausunut YK:n ihmisoikeuskomitealle mm. 22.2.2021 liittyen nyt muutosten kohteena olevasta *ne bis in idem*-ongelmasta ja siitä, että tuomioistuimen lopullinen ratkaisu ei olekaan lopullinen, vaan palveluksesta kieltäytyvälle henkilölle voidaan antaa uusi palvelusmääräys toistuvasti, kunnes hän täyttää 30 vuotta.

Ihmisoikeuskomitea on 23.3.2021 antanut tähän liittyvän suosituksen, para 37¹, jossa se kehottaa kappaleen b-kohdassa lopettamaan vireillä olevat aseistakieltäytyjien syyteharkinnat ja vapauttamaan henkilöt, jotka edelleen suorittavat tähän liittyvää vankeusrangaistusta. Lisäksi komitea kehottaa a-kohdassa varmistamaan asepalveluksen vaihtoehtojen syrjimättömyyden palveluksen laadun ja keston osalta sekä takaamaan palveluksen siviililuonteeseen. Suosituksen c-kohdassa komitea kehottaa lisäämään tietoisuutta yleisesti oikeudesta aseistakieltäytymiseen ja erilaisista vaihtoehdoista aseelliselle palvelukselle. Suositus on annettu myös vuonna 2013.

*37. The State party should: (a) ensure that alternatives to military service are not punitive or discriminatory in terms of their nature or duration and remain of a civilian nature, outside military command; (b) **halt all prosecutions of individuals who refuse to perform military service on grounds of conscience and release those who are currently serving related prison sentences; and (c) intensify its efforts to raise awareness among the public about the right to conscientious objection and the availability of alternatives to military service.***

Nyt valmisteilla olevan uudistuksen tavoitteena on mainitun *ne bis in idem*-ongelman poistaminen.

1

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCP/R%2FC%2FFIN%2FCO%2F7&Lang=en

Ehdotuksessa on valittu ratkaisu, jossa tuomioistuimen lainvoimainen päätös ei jää lopulliseksi, vaan uuden palvelusmääräyksen ja siitä kieltäytymisen jälkeen syyttäjän tulee tehdä uusi syyteharkinta vielä tämän jälkeen ja päätyä syyttämättäjättämiseen.

Jos henkilön osalta on tehty syyttäjän toimesta asevelvollisuudesta kieltäytymisen osalta päätös syyttämättä jättämisestä tai syytteen peruuttamisesta sen johdosta, että henkilö on jo kertaalleen tuomittu lainvoimaisesti asevelvollisuudesta kieltäytymisestä, syyte on tuomioistuimessa lainvoimaisesti hylätty tai asevelvollisuudesta kieltäytymisestä tuomittu on suorittanut kokonaan vankeusrangaistuksen taikka vankeusrangaistus on rauennut, häntä ei enää määrätä suorittamaan asevelvollisuuttaan rauhan aikana.

Ihmisoikeuskeskus katsoo, että tätä prosessia voisi vielä harkita. Asian tultua jo kerran tuomioistuimen osalta ratkaistuksi lainvoimaisesti, tuntuu asian uudelleen avaaminen ja uuden syyteharkinnan tekeminen jossain määrin turhalta. Prosessi rasittaa myös mm. syyttäviviranomaisia. Yksinkertainen ja kaikilta osin hallinnon resursseja säästävä ratkaisu olisi tuomioistuimen päätöksen jälkeen jättää uusi palvelusmääräys antamatta syyttämättäjättämispäätöksen sijaan.

Ihmisoikeuskeskus kehottaa ministeriötä huomioimaan mainitun YK:n Ihmisoikeuskomitean v. 2021 (ja v. 2013) antaman suosituksen HE:n tekstissä ja ryhtymään toimenpiteisiin mainitun suosituksen muidenkin alakohtien osalta.

Sirpa Rautio
johtaja

Leena Leikas
asiantuntija